

רה מיקרים שז אלמנות שאירעו להן תאונות מזורות תקופה קצרה לאחר שבעיהן נהרגו.

בזמן מלחמת יום-כיפור בא אמיר הביי תה וסיפר לי שהושיבו אותם ביום הראשון למלחמה לכתוב צוואה. חבר שלו, ששירת איתו בטייסת ושהוא עורך-דין, יעץ לו לכתוב בצוואה שישלמו לי את ביטוח החיים חודש לאחר מותו. כשאמיר שאל למה, הסביר עורך-הדין כי לאלמנות יש נטיה להתאבד, או להיפגע בתאונות זמן קצר לאחר מות יקיריהן, ואז קשה להעביר את הכסף לקרובי מישפחה אחרים. החבר'ה בטייסת קיבלו את עצת עורך-הדין, וכולם רשמו בצוואה לתת את

אמיד לא יוצא מהקבר, ואני לא מדברת עם אבנים

הביטוח אלמנה חודש לאחר המוות. לי עצמי קרתה תאונת-דרכים, שבנס יצאתי ממנה. לפני תום השלושים חזרתי מתל-אביב ומכונית התהפכה. כך שיכול להי יות שיש בזה משהו.

את אומרת שלא בכית, שני הלת את העניינים, לא ישת שביכעה והיית מפוכחת. מתי נשית ברת בפעם הראשונה, מתי בכית? כעבור שבוע וחצי. חברה היכה אצלי ובעלה חזר מהמילואים. הם התחבקו וזה שבר אותי. עליתי לקומה השנייה ובכיתי, אחריכך נרגעתי וירדתי למטה. הם הרי גישו רע מאוד. אמרתי לחברה שלי, אני לא כועסת עליך, מותר לך להתחבק.

כיצד שיקמת את עצמך? היה ברור לי שלבסיס אני לא חוזרת, והתחלתי מיד לחפש עם אבא של אמיר דירה שכורה, ומיד התחלתי לעבוד. כעבור חודש שאלה אותי נציגת משרד הביטחון אם אפשר לעזור לי למצוא עבר דה, אמרתי לה שאני עובדת מזמן.

מדוע לא נשאת ככסים כמו אלמנות רבות אחרות? כולן נשאות בכסים לפחות חצי שנה, שנה, מתייחסים אליהן נהדר, בכפפות של משי. יש להן בית, נהג צמוד ונציגת משרד הביטחון צמודה אליהן. בדיוק בגלל זה עזבתי, זה הגעיל אותי.

היתה לי חברה טובה, אלמנה, שבעלה נהרג. אמיר מעולם לא ביקר אותה, היא שאלה אותי למה אמיר לא בא לבקר, הסברתי לה שקשה לו. הטייסים לא יכלו לסבול את האלמנות בבסיס, הן גרמו לו-דמורליזציה. הטייסים יצאו לפעולה, חזרו מפעולה, האלמנות הפריעו למורל שלהם, כל אחד חשב שזה מה שיכול לקרות לאישה שלו, הן היו כמו עדות-חיה. אבל אף אחד לא אמר כלום. לעומת זאת אף גבר טייס לא בא לבקר אלמנה, רק הן נשים באו לבקר, או לנחם.

האם הטייסים דיברו על זה שהאלמנות מפריעות להם? האם נשות הטייסים דיברו על זה בינן לבין עצמן?

לא דיברו על זה. הכל קרה כל כך מהר, כל יום היה אסון בבית אחר, הן אסונות באו בקבוצות, לא מספיקים לדבר וזה קורה בבית השני. היינו הולכות לאלי-מנה, נותנות לה להשמיע כמה עצוב לה, ולא מדברות על המחיר.

האם היתה לך התנגדות לתואר אלמנה?

אלמנה זה לא מיקצוע. זה היה כמו צבע שחור, כמו כתם של החיים, כמו לא להצליח בנישואין, לכל להיות גרושה, כמו לא להצליח להתחתן ולהיות רווקה, איום ונורא. התנ"ך תמיד התייחס לאלי-מנות וליתומים כאל מיסכנים, שחזתי גור רא שיהשבו שאני מיסכנת, היה חשוב לי להוכיח שלא צריך לרחם עלי. היה חשוב לי שבינינו שאני לא מתאמצת להתגבר, לא שאני מתגברת באמת. צריך לחיות עם זה, אין ברירה, אי-אפשר לש-

נות כלום. לא הלכתי בשחור, כשהלכתי לבית-הקברות ושמו לי מיטפתה על הראש, הרגשתי גועל-נפש.

האם את פוקדת את בית-הקברות לעיתים קרובות?

לא, אני כמעט ולא הולכת, אף פעם לא הלכתי. מה יש שם בסך-הכל, אבן מגעילה. בשבילי אמיר קיים בכל מקום, לא בבית-הקברות. הוא חי איתי, אני לא זקוקה לאבן. זה לא נותן לי כלום הביקור בבית-הקברות. אמיר לא יוצא מהקבר, ואני לא מדברת עם אבנים.

היתה לי חברה שהיתה הולכת כל יום לבית-הקברות. קונה פרחים באלף לירות. היא היתה מבלה שם כל היום, היתה מביי בות את כל הכסף על פרחים, חיה באר בר-דרפט נורא, ומקוה שמישרד-הביטחון יכסה לה את זה. היא היתה בתחורות עצומה עם הורי בעלה מי נותן יותר למת. בתחורות שלהם המת היה שייך לזה שנותן הכי הרבה.

מתי בכליזאת את הולכת לבית-הקברות?

בה"א באייר, שהוא יום-הזיכרון ויום השנה למותו של אמיר. הלכתי גם לפני שסאדאת בא לירושלים, לפני השלום עם מצריים היה חשוב לי ללכת לאמיר.

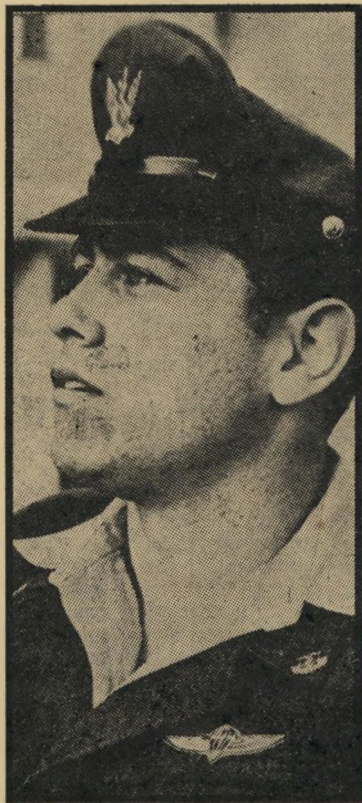
ערכת חוברת-זיכרון לזכרו של אמיר, למה חוברת-זיכרון כן ומצבך וקבר לא?

זה אחרת, זה תמונות שלי ושל אמיר, רצייתי חוברת רק עם תמונות, חברים רצו מלל. בשבילי זה כמו לפצות אותו על זה שלא היה לנו ילד.

החוברת של אמיר יוצאת-דופן, יש בה ציבועניות, בדרך-כלל חוברת-הזיכרון הן בשחור לבן.

מהו יחס משרד-הביטחון לאלמנת צה"ל?

פנטסטי. כל הזמן הציעו לי הכל, ואני הרבה פעמים סירבתי. מיד אחרי האסון הם שמים לך בבית חוברות, המסבירות לך למה את זכאית. קיבלתי שתי משכור

אמיר אמת ז"ל
לחץ פצועים מהחרמון

רות, אחת ממשרד-הביטחון, אחת שלי. בינזתי כסף בצורה נוראית, אכלתי רק במיסעדות, חייתי בלי חשבון, היתה לי מכונית שלא הייתי מחליפה, מה שאני מנסה להגיד הוא שאת ממשפחת, מאפשרת לעצמך בתור אלמנה דברים שלא חלמת עליהם.

וזה רע?

כן, כי את מפתחת תלות נוראית בי משרד-הביטחון, את מתכה לביקור שלי, הם, את סומכת עליהם שהם יסדרו בש-בילך הכל, ישיגו לך הכל. קחי אותי למשל, במשרד-הבריאות סידרו לי קורס שקפץ לי את הדרגה

גינה רוזין עם אמיר (1973)
„התבגרנו ביחד“

בלי שום ותק. תפסתי את הפרינציפ, התחלתי לתפוס טרמפ על האלמנות שלי, ניצלתי אותה לצרכי — הייתי צריכה להחזיר שנת-חובה למשרד-הבריאות, אמרתי שאני במשבר, שאני לא מסוגלת, שאני צריכה לנסוע לחו"ל להתאושש. ממש תכננתי איך לעבוד עליהם. הייתי נעלמת לשלושה ימים מהעבודה ומספרת שאני מיסכנה ועצובה, כשלמעשה תפסתי שמש בנואיבה. תמיד ויתרו לי, נתנו לי מה שרציתי, כי הייתי בסטאטוס של אלי-מנת טייס.

פעם הייתי במילואים, והייתי צריכה לעלות על טיסה לצפון, לא הצלחתי לעלות עליה, מיד שלפתי את האלמנות שלי. נתנו לי מקום בטיסה, את המיוודדה סחבו לי, וסידרו לי הסעה מהשדה הביתה.

ומה עם הכריות ומה עם הכאב?

הכריות היא הנוראית בצרות הנופית לות על אלמנה. אני אוהבת להיות לבד, אבל לפי בחירה. מאז שאמיר נהרג לא הייתי לבד לרגע, למרות שהרגשתי לבד. כשאמיר חי היינו רביעיה — הוא, אני ושני חברים שלו. אחרי מותו שרצתי אצלם כל הזמן, או שהם שרצו-אצלי. הם היו הילווים הקבועים שלי למסיבות ולאירור-עים. לפני השלושים התחלתי לצאת לביי

לויים חברתיים, החלטתי לשקם את חיי ויהי מה.

לא ריכזו ענייך?

יכול להיות שריכזו, לי לא אמרו כלום.

איך קיבלו הוריו שז אמיר את התנהגותך?

בבדיחות, הם היו מתלוצצים איתי על המחזורים שלי, ועודדו אותי לצאת כמה שיותר. כך יצרו מצב שבו סיפרתי להם עם מי אני יוצאת, ועל מי אני לא שמה.

מתי הכרת את מוטי, בערך הנוכחי?

שנה אחרי מות אמיר. הוא ידיד המישר-פחה. אחותו של אמיר נשואה לחברו הטוב ביותר, הכרתי אותו בבית הסכא והסכא של אמיר. נהגנו לבוא לשם לכיף — סטיקים קלפים. וכך נוצר בינינו הקשר, בעידודה של אחותו של אמיר, אבא של אמיר לא רצה שאהיה לבד, הוא התייחס אלי כמו אף ילדה קטנה, שמישהו צריך לשמור עליה. כשהוא ראה שהסיפור ביני וביין מוטי רציני, הוא אמר לנו: למה שלא תתחתנו? כשהחלטנו להתחתן באנו קודם כל אלי, השקנו כוסי-ית, והוא חיבק ונישק את שנינו.

רק אחרי שהודעתי לאבא של אמיר הודעתי להורי, מוטי הודיע להוריו, היה קשה לי לספר להם שאני מתחתנת פעם שניה, מוטי חסך ממני את העניין וסיפר להם. בנם, גיורא, הטייס, נפל גם הוא. כששמעו שאני אלמנת טייס, הם אמרו למוטי: אנחנו לוחצים יד לאותו הגורל. הם רצו חתונה גדולה, מוטי היה בנם היחיד אחרי מות גיורא, אני לא רצייתי בכלל לא טיפולתי בכל הנושא. מוטי עשה הכל. קניתי סימלה לא מדרתי אותה. הי חתונה עם אמיר היתה חגיגה גדולה, בי חתונה עם מוטי זה היה אחרת. כל המישר-פחה היתה וכל החברים של אמיר, אבא שלו יום את החתונה, הוא שלח את כל המישפחה ובעצמו לא בא. הוא בא אלינו הביתה אחרי החתונה.

את הכרת את אמיר מיד? הוא היה כל עומק, מרגע שנישאת למוטי, היכן היה מקומה, האם הוא הפך חלק מהעבר, או שהוא ממשיך לחיות איתך? כשהתחתנתי עם מוטי רצייתי להתחתן עם הטבעת של אמיר, ולשמור על שם מישפחתי. אחריכך ויתרתי. הבנתי שמוטי מקבל אותי כמו שאני, עם אמיר, הוא לא דרש ממני לוותר עלי, לכן אני צריכה לוותר על השם והטבעת. עם אמיר

הטייסים בבסיס לא יכלו לסבול את האלמנות. הן היו כמו עדות חיה, גרמו לדמורליזציה

התחתנתי כשהיינו ילדים, גדלנו יחד, התאמנו את עצמנו זה לזה. את מוטי הכרתי בגיל שבו היתה לשנינו אישיות מעוצבת, וכעת אם רוצים לחיות ביחד, צריך או לוותר או להסכים. הוא הסכים לקבל אותי עם אמיר, אני הסכמתי לוותר על סמלים.

האם את מתכוונת לכך שאדי מנה חיה למעשה עם שני גברים?

בדיוק. אמיר ישנו כל הזמן, הוא בבית, בכל מקום אני מרגישה אותו. אני חולמת הרבה חלומות, שהם כאילו מציאותיים. אני חולמת שאמיר חוזר, ושאני נשואה למוטי, ויש לי בעייה מה אני אעשה, ותמיד אין לי פיתרון, והחלומות נגמרים כך שאמיר מנתק איתי את הקשרים, ומחפש אשה אחרת. אני לא יכולה לקרוא לאף אחד אמיר, יש לי בעייה עם השם הזה. אני מחפשת בילד שלי ושל מוטי את מיר, כמו ש-חיפשתי באמיר את אחי המת, עוזי. כש-נולד בנגו, ארו, מוטי רצה לקרוא לו על שם אחי, אני חשבתי על אחי ועל אמיר, בגלל הערבובייה הזו החלטתי שאסור לנו לגעת בזה, צריך לתת לילד שם בלי שום קשר למתים.